

ANDERS HULTIN:

Folkets Hus-rörelsen

I höstas utarbetade Anders Hultin en rapport åt Timbro Idé om det offentliga stödet till Folkets Hus-rörelsen. Statliga och kommunala direkta bidrag lämnas liksom indirekta bidrag. Enbart de kommunala bidragen beräknas uppgå till ca 3/4 miljard per år.

I artikeln visas exempel på hur rörelsen stöddes ekonomiskt.

Jag har syndat. Jag har satt mig upp emot den socialdemokratiska makten och förödmjukat den genom att skriva en rapport om det offentliga stödet till Folkets Hus-rörelsen. Att det kostat Folkets Hus-rörelsens Riksorganisation 75 000 kronor att återställa ordningen i de egna leden, efter den publicitet rapporten gav, har jag fått veta med besked. Min förhoppning är att de förlorat ännu mer i uteblivna kommunala bidrag. Folkets Hus-rörelsen själv vill framställa avsikterna med rapporten som genuint onöda. Men det är inte i första hand Folkets Hus som kritiken riktar sig emot utan i stället emot de flitiga bidragsgivarna, dvs de socialdemokratiska politikerna.

Folkets Hus-rörelsen i Sverige får årligen hundratals miljoner kronor i ekonomiska bidrag från i huvudsak kommuner och stat. När socialdemokratin nu firar sitt 100-års jubiléum borde det bara innebära en grundlig självrannsakelse. Den idealitet som präglade arbetarrörelsen i början av seklet är borta. Folkets Hus-rörelsen sköttes nästan undantagslöst av människor som på sin fritid kände ett ansvar och engagemang. Man byggde med ideella krafter upp en aktningvärd Folkets Hus-rörelse.

I dag ser det helt annorlunda ut. Folkets Hus sköts av föreståndare och vaktmästare som mer eller mindre får sin lön av kommunen och byggnader som inte kan bära sina kostnader garanteras underskottstäckning av kommunerna.

Anders Hultin är politisk sekreterare i Moderata Ungdomsförbundet.

Beviljar sig själv bidrag

Frågan om de offentliga stöden till Folkets Hus är en känslig fråga. Efter att ha skrivit en rapport i ämnet för Timbro

Idés räkning, har Folkets Hus själva reagerat med kraft och startat den beryktade dementiapparaten. Det senaste numret av Folkets Hus-tidningen har som tema "Timbro och FH". Temat bygger i huvudsak på ett samtal mellan undertecknad och Folkets Hus Riksorganisations vice VD Hans Andersson. Samme man sitter i Bostadsstyrelsens delegation för stöd till samlingslokaler. Med andra ord beviljar Hans Andersson bidrag till sin egen arbetsgivare.

Från Bostadsstyrelsen utbetalades bidrag för reparationer, nybyggnationer etc på cirka 100 miljoner kronor under 1988. Dessa bidrag kom ett femtiotal Folkets Hus-föreningar, av sammanlagt 704, till del. Att Hans Andersson själv sitter och beviljar Folkets Hus bidrag är principvidrigt och säkerligen återfinns många liknande fall inom det statsbärande partiets alla förgreningar.

De kommunala bidragen är svårare att reda ut. I så gott som samtliga kommuner finns det Folkets Hus-fastigheter, ofta flera i varje kommun. De allra flesta av dessa får någon form av kommunalt bidrag.

Ett av de mest bisarra exemplen är Folkets Hus i Linköping. Det statliga anordningsbidraget 1988 låg på 32,4 miljoner kronor. För 1989 års budget har Linköpings kommun avsatt 21,34 miljoner i bara driftsbidrag. Man har förutsatt ett underskott och betalat ut en del av bidraget i förtid.

Svårt att upptäcka

De indirekta bidragen till Folkets Hus är dock de svåraste att reda ut. Ofta är de svåra att upptäcka och medvetet dolda. I Motala sammanträdde kommunfullmäk-

tige i församlingshemmet. Detta kostade skattebetalarna 300:- varje gång. Sedan det nya Folkets Hus byggts sammanträder man där för en kostnad av 10 000 kronor per sammanträde. Detta är ett uppenbart exempel på indirekta bidrag, som kostar kommunens skattebetalare närmare 100 000 kronor varje år. Om man som ett jämförelseobjekt väljer landets mest exklusiva möteslokal, Ingenjörsvetenskapsakademins "Wallenbergssal" på Östermalm i Stockholm finner man att den är tämligen billig i jämförelse. Motsvarande hyreskostnad är 7 100 kronor. Att hyra aulan i Sahlénhuset kostar 4 600 kronor för en dag.

Folkets Hus Riksorganisationer har gjort en egen motutredning till min Timbro-utredning. I denna hävdar man att de kommunala bidragen 1988 ligger på 278 miljoner. Min utredning visar att det rör sig om ungefär trekvarts miljard. Folkets Hus själva hävdar att deras siffra innefattar alla indirekta bidrag från kommunerna. Då jag vid upprepade tillfällen under vårt "samtal" bad att få jämföra våra siffror för t ex Motala, var inte "siffrorna tillgängliga". Så länge Folkets Hus inte redovisat på vad man grundar sina siffror saknar de trovärdighet.

Skattebefrielse

Andra exempel på hur Folkets Hus lyckats få en ekonomisk särbehandling är taxeringen av fastigheten i Norrköping. En normal Folkets Hus-fastighet taxeras som en "hyresfastighet". Skälet till detta är att fastigheten till övervägande del hyrs ut till hyresgäster som inte är att betrakta som "allmännyttiga". I Norrköping överklagade man dock den taxering som inne-

bar att fastigheten klassificerades som just en "hyresfastighet" och därmed blev skattepliktig. Länsrättens domslut, som biföll Folkets Hus besvärsskrivelse, överklagades av taxeringsmyndigheten till kammarrätten där ärendet nu befinner sig. Till saken hör att hyresgästerna i Folkets Hus i Norrköping utgörs av framför allt fackföreningar och det socialdemokratiska partiet. Skattebefrielsen, som i sig är unik, ger Folkets Hus sänkta kostnader med ett par hundratusen årligen. I skrivandets stund är man i färd med att sälja kontorsdelen av fastigheten till fackföreningsrörelsen. Den nya ägarstrukturen kommer att innebära en säkrad skattebefrielse.

Gynnande av Folkets Hus

De kommunala bidragen till Folkets Hus i Norrköping har för 1989 räknats upp ordentligt. Under 1988 fick man 700 000 i bidrag. För 1989 är motsvarande bidrag budgeterat till 1,3 miljoner kronor, dvs en uppräkningsökning med 86%. Övriga föreningar i kommunen får sina bidrag uppskrivna med 3% för 1989.

I lilla Åtvidaberg i Östergötland har den socialdemokratiska fullmäktigemajoriteten just beslutat sig för att bygga till det gamla Folkets Hus. Kostnaden beräknas bli runt 20 miljoner kronor. För ett samhälle med drygt 12 500 invånare innebär det en kostnad på 1 500 per invånare.

I Borlänge Folkets Hus är länets sk "Framtidsmuseum" inhyst. För de cirka 1 000 kvm museet disponerar betalar man 646 580 kronor, alltså 646 kronor per kvm, i hyra årligen. Hyresnivån är jämförbar med kontorslokaler i betydligt mer heta regioner. Återigen är det skattebetalarna som i en mer eller mindre dold

form finansierar arbetarrörelsens lokaler.

Ett av de värsta skrytbyggena är Norra Latins omvandelse till Folkets Hus i Stockholm. Stockholms Stad gav Folkets Hus 26 miljoner på ett bräde för att rusta upp den gamla skolbyggnaden. Att reda ut övriga ekonomiska förhållanden är svårt. Avtalet mellan Stockholms Stad och Folkets Hus är hemligstämpelat, men bidrag och subventioner florerar säkerligen i bred omfattning.

Ett sista exempel visar hur ett nybygge ofta finansieras. I Bjuv har Arbetarkommunen beslutat att uppföra ett alldeles nytt Folkets Hus till en kostnad av 22,5 miljoner. Staten skall betala 7 150 000, kommunen 4 950 000. Resterande 10 400 000 är det meningen att Riksbyggen genom att köpa upp den gamla Folkets Hus-byggnaden skall betala.

De 278 miljoner som Folkets Hus själva hävdar att de får i kommunala bidrag är definitivt en för låg siffra. Bara det faktum att det i Linköping utbetalas mer än 20 miljoner i kommunala bidrag gör siffran 278 miljoner orealistisk. Socialdemokraternas iver att bevilja bidrag till sig själva är alltför stor.

I slutändan är frågan om det offentliga stödet till Folkets Hus både större och vidare än bara en fråga om kronor och ören. Folkets Hus-rörelsen är en del av en gigantisk maktapparat som får mer och mer inflytande över hela samhällsutvecklingen. Maktapparaten är enorm i sin fullständiga bredd och den förfogar över resurser som saknar motstycke i den politiska världen. De korporativa inslagen i det svenska samhället blir bara tydligare, och till den ideella rörelsen som arbetarrörelsen var för hundra år sedan är steget mycket långt.